# ORDINEA ŞI SECURITATEA PUBLICĂ – COMPONENTĂ A TRATATULUI DE ADERARE AL REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

**Ianuș ERHAN**[8]

https://orcid.org/0000-0003-4110-8133

**Rezumat:** *Republica Moldova este implicată plenar pe calea integrării europene, iar ordinea şi securitatea publică se consideră pilonul de bază în garantarea legalității şi stabilității atât pentru cetățenii din Republica Moldova, cât şi cetățenii din UE pentru a le garanta valorificarea pe deplin a libertăților de care dispun. La fel, un nivel înalt de securitate publică demonstrează credibilitatea, dedicația şi profesionalismul autorităților naționale, fapt determinant pe calea integrării europene a ţării noastre.*

*Strategia Securității Naționale se referă la armonizarea legislativă cu normele europene și creșterea capacității instituțiilor din sistemul de ordine publică. Obiectivele ce vizează securitatea națională este anume integrarea ţării noastre în mecanismele și inițiativele de securitate și de ordine publică ale UE, or, acestea oferă certitudinea şi garanția că putem fi în siguranță, cât şi asigura cetățenii că se pot bucura de drepturile şi libertățile de care dispun în mod liber şi nestingherit.*

*La rândul său, domeniul „ordine şi securitate publică" ca şi parte a capitolului 24 al Tratatului de aderare urmează a fi o prioritate pentru autoritățile publice naționale, or, neavând un nivel înalt asigurat şi garantat nu pot şi atinşi alţi indicatori existențiali ai statului de drept, cum ar fi garantarea drepturilor şi libertăților omului, starea de legalitatea, ordinea de drept, etc.*

**Cuvinte-cheie:** integrare europeană, stat candidat, acquis-ul UE, Tratatul de aderare, stat de drept, ordine şi securitate publică.

[8] doctor în drept, conferențiar universitar, cercetător științific superior, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Public, ianuserhan@yahoo.com

# PUBLIC ORDER AND SECURITY – COMPONENT OF THE TREATY OF ACCESSION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA TO THE EUROPEAN UNION

**Abstract:** *The Republic of Moldova is fully committed to the path of European integration, with public order and security considered fundamental pillars in ensuring legality and stability for both its citizens and those of the EU, to fully guarantee their freedoms. Additionally, a high level of public security demonstrates the credibility, dedication, and professionalism of national authorities, which is crucial for the country's European integration.*

*The National Security Strategy focuses on legislative harmonization with European standards and enhancing the capabilities of institutions within the public order system. The goals related to national security specifically aim to integrate our country into the EU's security and public order mechanisms and initiatives. These provide certainty and guarantee that we can be safe and ensure citizens can freely enjoy their rights and freedoms without hindrance.*

*In turn, the "public order and security" domain, as part of Chapter 24 of the Accession Treaty, is to be a priority for national public authorities. Without a high guaranteed level of security, other existential indicators of the rule of law cannot be achieved, such as guaranteeing human rights and freedoms, the state of legality, and the rule of law, etc.*

**Keywords:** European integration, state candidate, the EU acquis, the Accession Treaty, rule of law, public order and security

## Introducere

Siguranța, ordinea și responsabilitatea socială sunt componentele raționale ale omului contemporan. În orice epocă, în orice comunitate, dezvoltarea umanității nu poate fi realizată fără asigurarea securității. Această condiţie în care oamenii îşi pot exercita opțiunile în siguranță şi libertate, fără teamă că oportunitățile lor vor fi pierdute sau retrase, garantează încrederea, creativitatea și în general, evoluția.

Securitatea, la rândul său, înseamnă că beneficiile pe care le-au atins oamenii în extinderea oportunităților lor şi perfecționarea capabilităților

să fie protejate de aranjamentele curente sociale, economice și politice. În acest scop sunt elaborate norme, instituite structuri și educată societatea în spiritul respectării legii.

Se consideră pe bună dreptate că orice comunitate se poate dezvolta și poate realiza politici durabile în măsura în care se simte în siguranță.

Nevoia de securitate poate fi creată şi asigurată doar printr-o entitate organizațională. Istoric s-a stabilit şi demonstrat că statul democratic, care plasează în prim plan – omul cu drepturile şi libertățile sale poate garanta cel mai bine siguranța cetățenilor săi.

Responsabilitatea statului pentru dezvoltarea unei economii inovatoare, asigurarea bunăstării şi securității cetățenilor este determinantă pentru orice stat democratic şi care tinde să fie recunoscut un stat de drept în sensul deplin al cuvântului.

Astăzi necesitatea de a asigura şi garanta securitatea publică devine o prioritate ce necesită a fi realizată fără discuții şi argumente în sensul diminuării impactului şi importanței acestea.

Ce ține de ordinea publică este definită ca o stare de legalitate, de echilibru și pace socială, prin care se asigură securitatea publică și a persoanei, a colectivităților și a bunurilor, sănătatea și morala publică și care permite exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, precum și funcționarea eficace a instituțiilor în statul de drept.

De cele mai multe ori conceptele de „ordine publică" și „securitate publică" sunt folosite împreună fiind strâns interconectate și interdependente. Esența acestei relații – ambele sunt menite să stabilească o ordine socială adecvată care să satisfacă nevoile cetățenilor și ale societății.

Statul de drept se regăsește printre valorile pe care se bazează Uniunea, art. 2 al TUE, iar garantarea acestora este temei şi criteriu de bază pentru punerea în aplicare a politicii de extindere a UE. Astfel, „Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, ***statului de drept***, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților."

Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați." La rândul său, art. 49 al TUE prevede că „orice stat european care respectă valorile prevăzute la articolul 2 și care se an-

gajează să le promoveze poate solicita să devină membru al Uniunii" [1].

În aceste condiții, ordinea şi securitatea publică urmează să devină pilonul de bază în garantarea legalității şi stabilității atât pentru cetățenii din Republica Moldova, cât şi cetățenii din UE pentru a le garanta valorificarea pe deplin a libertăților de care dispun. La fel, un nivel înalt de securitate publică demonstrează credibilitatea, dedicația şi profesionalismul autorităților naționale, fapt determinant pe calea integrării europene a ţării noastre.

Nu, în ultimul rând, un nivel înalt de securitate publică este un element indispensabil al statului de drept şi demonstrează credibilitatea, dedicația şi profesionalismul autorităților naționale, fapt determinant pe calea integrării europene a țării noastre.

***Rezultatele investigației.*** Prin Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 a fost aprobată Strategia securității naționale a Republicii Moldova [2], care este un document de planificare strategică pe termen mediu, ce conturează abordarea unei țări în ceea ce privește asigurarea securității naționale și protejarea intereselor sale [3, p. 29].

Conform acesteia, domeniul ordinii și securității publice este tratat ca o parte a conceptului general de securitate națională, stabilind un cadru de planificare pentru următorii șase ani cu identificarea a 13 direcții prioritare de acțiune.

Acestea se referă la: reformarea instituțiilor de aplicare a legii; ***armonizarea legislativă cu normele europene*** și creșterea capacității instituțiilor din sistemul de ordine publică, cât şi ***integrarea deplină în mecanismele și inițiativele de securitate și de ordine publică ale UE***; dar şi la alocarea resurselor sau la creșterea culturii de securitate prin informarea și educația cetățenilor, care sunt necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a crimelor cibernetice [3, p. 114-115].

Strategia determină că ţara noastră se confruntă cu mai multe amenințări la adresa securității naționale, iar în domeniul ***ordinii și securității publice*** sunt identificate următoarele: lipsa controlului autorităților centrale asupra unei părți a teritoriului suveran; lipsa unui mecanism de gestionare integrată a crizelor; lipsa unui sistem de avertizare timpurie a populației; capacitatea redusă de reacție în cazul unui accident nuclear, chimic, biologic sau radiologic.

Totodată, în vederea realizării obiectivelor naționale de securitate și apărare, implicit pentru combaterea amenințărilor, a riscurilor și a vulnerabilităților, Strategia stabilește următoarele direcții de acțiune pe componenta ***ordine și securitate publică****:* reformarea instituțiilor de aplicare a legii; ***armonizarea legislației și a politicilor naționale cu normele europene în domeniul combaterii criminalității financiare, a celei organizate și a corupției***; alocarea resurselor, a mijloacelor materiale și financiare adecvate pentru dezvoltarea infrastructurii și procurarea echipamentelor specializate necesare în lupta împotriva criminalității organizate, a crimelor cibernetice și a corupției; dezvoltarea sistemului de protecție civilă la nivel național în conformitate cu standardele și politicile UE şi altele [2].

Promovarea și apărarea obiectivelor naționale de securitate au menirea să garanteze existența, independența, suveranitatea, stabilitatea și dezvoltarea țării, precum și să asigure tuturor cetățenilor, în mod egal, condiții favorabile pentru realizarea aspirațiilor individuale, cu respectarea normelor constituționale.

Strategia fixează în mod expres că „Uniunea Europeană este și va rămâne unul dintre pilonii de bază ai securității pe continentul european. De aceea, dezideratul statului nostru de aderare la Uniunea Europeană ține nu doar de imperativele de modernizare și de dezvoltare economică, dar și de securitatea cuprinzătoare”.

Astfel, unul din obiectivele ce vizează securitatea națională este anume integrarea țării noastre în mecanismele și inițiativele de securitate și de ordine publică ale UE, or, acestea oferă certitudinea şi garanția că putem fi în siguranță, cât şi asigura cetățenii că se pot bucura de drepturile şi libertățile de care dispun în mod liber şi nestingherit.

Strategia menționată supra urmărește alinierea graduală a Republicii Moldova la prevederile „Busolei strategice pentru consolidarea securității și apărării UE în următorul deceniu” [4] care, la rândul său, determină că „Mediul de securitate mai ostil ne impune să facem un pas decisiv înainte și să ne sporim capacitatea și disponibilitatea de a acționa, să ne consolidăm reziliența și să asigurăm solidaritatea și asistența reciprocă. Solidaritatea dintre statele membre este afirmată la articolul 42 alineatul (7) din TUE [1]. UE trebuie să își sporească prezența, eficacitatea și vizibilitatea în vecinătatea sa și pe scena mondială prin eforturi comune și investiții.”

Uniunea Europeană este, întâi de toate, o comunitate de valori deschisă statelor democratice europene care doresc să i se alăture, iar politica de extindere a UE însoțește și materializează acest proces. În acest sens, politica de extindere presupune investiție în pace, securitate, prosperitate și, prin urmare, stabilitate în Europa.

Ce ține de extinderea UE este procesul prin care un stat aderă la Uniunea Europeană după ce a îndeplinit un set de condiții politice și economice. Orice stat european care respectă valorile democratice ale UE și se angajează să le promoveze poate solicita aderarea la UE.

Integrarea europeană în sine a contribuit în mod semnificativ și durabil la o ordine bazată pe norme în Europa. Uniunea a construit treptat un spațiu de libertate, cooperare și stabilitate în care statele membre, cetățenii și întreprinderile se pot baza pe un cadru de norme previzibile și echitabile și pe un sistem de căi de atac eficace. Într-un astfel de spațiu, pacea este asigurată, democrația poate prospera, iar întreprinderile se pot dezvolta [5].

Cetățenii Uniunii Europene au dreptul să circule liber, să își aleagă locul în care vor să muncească sau să trăiască fără nici o altă restricție. Deși pare un drept fundamental simplu de formulat, există numeroase impedimente ce trebuie corectate pentru ca oamenii să beneficieze din plin de acest drept. Este vorba de crearea unui spaţiu european de securitate, libertate şi justiţie [6].

Acest spaţiu are la bază prevederile articolul 3 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) care stabilesc principalele obiective ale spațiului de libertate, securitate și justiție (SLSJ) al UE.

Titlul V din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în special, articolele 67-89 sunt consacrate SLSJ. Pe lângă dispozițiile generale, acest titlu conține capitole speciale privind:

- politici privind controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea;
- cooperarea judiciară în materie civilă;
- cooperarea judiciară în materie penală;
- cooperarea polițienească [7].

Obiectivele SLSJ sunt precizate la articolul 67 din TFUE: „Uniunea constituie un spațiu de libertate, securitate și justiție, cu respectarea drepturilor fundamentale și a diferitelor sisteme de drept și tradiții juridice ale statelor membre.”

Uniunea asigură absența controalelor asupra persoanelor la frontierele interne și dezvoltă o politică comună în domeniul dreptului de azil, al imigrării și al controlului la frontierele externe care este întemeiată pe solidaritatea între statele membre și care este echitabilă față de resortisanții țărilor terțe.

La fel, Uniunea acționează pentru a asigura un înalt nivel de securitate prin măsuri de prevenire și combatere a criminalității, a rasismului și a xenofobiei, prin măsuri de coordonare și de cooperare între autoritățile polițienești și judiciare și între alte autorități competente, precum și prin recunoașterea reciprocă a Deciziilor judiciare în materie penală și, după caz, prin apropierea legislațiilor penale.

Totodată se facilitează accesul la justiție, în special pe baza principiului recunoașterii reciproce a Deciziilor judiciare și extrajudiciare în materie civilă" [7].

Așadar spațiul de libertate, securitate și justiție al UE, este unul vital pentru respectarea drepturilor şi libertăților cetățenilor statelor-membre, cu toate că se axează în mare parte pe cooperarea reciprocă dintre autoritățile de aplicare a legii ale acestora şi mai puțin pe o legislație armonizată, statele-membre păstrându-și distincte, în mare parte, prevederile în domeniul penal şi procesual penal.

Republica Moldova a avut un parcurs îndelungat în calea integrării europene, parcurs care încă durează, începând cu semnarea Acordului de Parteneriat şi Cooperare (APC) între Republica Moldova şi Uniunea Europeană,[9] iar la data de 23 iunie 2022 țara noastră a obținut statutul de țară candidat la aderarea la UE, etapă foarte importantă în realizarea dezideratului de integrare europeană.

Ulterior, în decembrie 2023, liderii UE au decis să **deschidă negocierile de aderare** cu Republica Moldova și au invitat Consiliul European să adopte cadrul de negociere, după finalizarea etapelor relevante prevăzute în raportul Comisiei. În urma progreselor înregistrate, în martie 2024 liderii UE au invitat Consiliul să adopte rapid proiectul de cadru de negociere [8].

Statutul dat oferă un parcurs clar şi o perspectivă determinată pentru a obține calitatea de stat membru al UE, cu parcurgerea unei proceduri complexe de implementare/realizare a condițiilor de aderare, iar țările can-

[9] semnat la 28 noiembrie 1994 şi intrat în vigoare la 1 iulie 1998

didate trebuie să aplice legislația europeană în toate domeniile.

Totodată, acest proces care ne apropie şi mai mult de valorile şi standardele europene, presupune transpunerea în viaţă a angajamentelor asumate, cât şi parcurgerea anumitor paşi consecvenți.

La rândul său, ordinea şi securitatea publică urmează să devină pilonul de bază în garantarea legalității şi stabilității atât pentru cetățenii din Republica Moldova, cât şi cetățenii din UE pentru a le garanta valorificarea pe deplin a libertăților de care dispun.

Acquis-ul UE include 35 de capitole, respectiv, şi Tratatul de aderare este format din aceste capitole care sunt negociate, rând pe rând, pentru a le parcurge în vederea realizării condiționalităților pe care le presupun, în special, armonizarea legislației naționale la legislația corespondentă din UE, cât şi la standardele de organizare şi activitate ale autorităților statului.

În afară de armonizarea legislației sunt şi un şir de acţiuni tehnice ce vizează adaptarea şi schimbarea procedurilor de activitate a autorităților statului, dotarea corespunzătoare a acestora cu echipament şi soluţii IT performante, instruirea angajaților conform celor mai bune practici, acţiuni care urmează a fi realizate cât mai consecvent şi dedicat.

Procesul îndelungat de negocieri presupune parcurgerea etapizată a capitolelor Acordului de aderare în vederea închiderii acestora, cu alte cuvinte îndeplinirii tuturor condițiilor înaintate pentru fiecare dintre domeniile parte la acest acord.

Nu este obligatorie negocierea în ordine cronologică a capitolelor. De exemplu, UE a aplicat pentru Muntenegru noua strategie de aderare lansată în 2012, în care a decis ca negocierile să înceapă direct cu cele mai solicitante capitole din acquis, și anume capitolul 23 (Justiție și drepturi fundamentale) și capitolul 24 (Justiție, libertate și securitate) [9, p. 176].

Astfel, cele mai solicitante capitole din acquis, fapt demonstrat în procesul negocierilor de aderare cu statele din Balcanii de Vest (Albania, Serbia, Muntenegru, Macedonia de Nord) sunt anume capitolul 23 (Justiție și drepturi fundamentale) și capitolul 24 (Justiție, libertate și securitate), în care se regăsește ordinea şi securitatea publică şi vor necesita o atenţie şi efort sporit din partea tuturor actorilor implicați.

Pentru statele în proces de aderare, având statutul de stat-candidat se efectuează procedura de monitorizare şi raportare a progreselor realizate,

cu elaborarea şi publicarea anuală a rapoartelor dedicate. Din analiza rapoartelor pentru ultimii ani ce vizează statele din Balcanii de Vest, Comisia Europeană a scos în evidență cel mai importante carențe și provocări întru implementarea capitolului 24 (Justiție, libertate și securitate).

Respectiv, criminalitatea organizată rămâne a fi și în continuare un fenomen de amploare în Balcanii de Vest, cu referință la traficul de ființe umane, de droguri și arme sau de posibilitatea infiltrării rețelelor infracționale în sistemele politice și economice. Nu în zadar se consideră că intensificarea activităților crimei organizate reprezintă una dintre cele mai de temute provocări de securitate cu care se confruntă țările din Balcanii de Vest [10].

Astfel, autoritățile ar trebui sa aibă ca scop distrugerea rețelelor infracționale și a bazelor lor economice într-un mod mai eficace, prin utilizarea anchetelor financiare, dar și aplicarea unor instrumente specifice, cum ar fi: înghețarea preventivă a produsului infracțiunii, confiscarea de bunuri aplicată terților, inversarea sarcinii probei privind deținerea anumitor tipuri de active, confiscarea care nu se bazează doar pe o sentință de condamnare pentru cazurile de obținere a averilor nejustificate. La fel, este indicată obținerea rezultatelor cât mai concrete și rapide în ceea ce privește combaterea corupției și spălării banilor, după cum vom vedea recomandările date fiind, în mare parte, valabile şi pentru ţara noastră.

Concomitent cu acordarea statutului de „țară candidat" Republicii Moldova, Comisia Europeană a trimis Consiliului European și o lista de măsuri pe care trebuie să le întreprindem, în continuare, iar cu referință la domeniul ordinii şi securității publice se regăsește consolidarea luptei împotriva crimei organizate, pe baza evaluărilor detaliate ale amenințărilor, cooperarea sporită cu partenerii regionali, UE și internaționali și o mai bună coordonare a organelor de drept [11, p. 4].

Se consideră că Republica Moldova a accelerat procesele de reformă, urmărind o integrare europeană rapidă cu scopul final de a deveni membru al UE, prin implementarea celor nouă condiții pe care Consiliul European le-a stabilit pentru deschiderea negocierilor de aderare la UE.

Concentrându-se pe reformele sistemice, în special, în sectorul justiției, îmbunătățirea capacităților administrative și consolidarea rezilienței economice, sociale și de securitate. De asemenea, rămâne importantă îm-

bunătățirea mediului de afaceri, creșterea investițiilor, asigurarea independenței energetice, precum și gestionarea migrației și a frontierelor, combaterea criminalității organizate și consolidarea securității cibernetice [3, p. 50].

Conform evaluărilor realizate de reprezentanții societății civile printre principalele evoluții/progrese în vederea implementării angajamentelor înaintate, urmează a fi remarcată aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne (2022-2030) [12], precum și cele șase Programe sectoriale de operaționalizare ale Strategiei pentru anii 2022-2025, cu mențiunea că noua strategie respectă cele mai bune practici în domeniul planificării strategice, care acoperă în mod comprehensiv toate subdomeniile din domeniul afacerilor interne.

La fel, au fost operate modificări legislative care va permite confiscarea bunurilor transferate de către condamnat către terți, în scopul de a evita confiscarea, precum și confiscarea bunurilor în absența acuzatului. Suplimentar, la sfârșitul anului 2022, a fost adoptat Programul de recuperare al bunurilor infracționale pentru perioada 2023-2027 și Planul de acțiuni de implementare [13].

Cel mai recent raport [14] menționează progresele realizate în cadrul Angajamentului 5 din cele 9 înaintate, cum ar fi: adoptarea și intrarea în vigoare a modificărilor la cadrul normativ care reglementează prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, cât și aprobarea și publicarea Legii nr. 48/2023 privind securitatea cibernetică [15].

Ce ține de prioritățile, pentru perioada imediat următoare, este stabilită modificarea legislației în vederea realizării mecanismului de confiscare civilă, cât şi elaborarea și adoptarea legislației secundare pentru punerea în aplicare a modificărilor legislative în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

**După ce Republica Moldova a implementat cele nouă condiții formulate de Comisia Europeană, iar Consiliul European a votat pentru începerea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană, acum urmează ce este mai greu – negocierea cu fiecare țară-membră UE a celor 35 de capitole, care acoperă numeroase zone de politici a UE [16].**

Astfel, cum am menționat menţionat supra ordinea şi securitatea publică se atribuie la Capitolul 24 „Justiție, libertate și securitate”.

Din descrierea capitolului 24 politicile UE vizează menținerea și dezvoltarea în continuare a Uniunii ca spațiu de libertate, securitate și justiție. În ceea ce privește aspecte precum controlul la frontiere, vizele, migrația externă, azilul, cooperarea polițienească, lupta împotriva criminalității organizate și a terorismului, cooperarea în domeniul drogurilor, cooperarea vamală și cooperarea judiciară în materie penală și civilă, statele membre trebuie să fie echipate în mod corespunzător pentru a pune în aplicare în mod adecvat cadrul tot mai amplu de norme comune. Mai presus de toate, acest lucru necesită o capacitate administrativă puternică și bine integrată în cadrul agențiilor de aplicare a legii și al altor organisme relevante, care trebuie să atingă standardele necesare. O organizare a poliției profesionistă, fiabilă și eficientă este de o importanță capitală [17].

În acest sens, determinăm că sunt vizate două laturi, cea instituțională şi cea funcțională repartizată pe compartimente.

Astfel, pe lângă faptul că sunt determinate componentele ce fac parte din vastul portofoliu „justiţie şi afaceri interne", sunt punctate şi criteriile pe care trebuie să le întrunească agenţiile de aplicare a legii, şi anume, să deţină capacitate administrativă puternică, cu referinţe dedicate, în special, Poliţiei.

Prin Raportul pentru anul 2023 privind evaluarea ţării noastre în cadrul politicii de extindere a UE s-a specificat că avem „un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește punerea în aplicare a acquis-ului UE în domeniul justiției, libertății și securității. Legislația este parțial aliniată la acquis-ul UE. În cursul perioadei de raportare, Moldova a adoptat și a pus în aplicare o strategie integrată în domeniul afacerilor interne (2022-2030), precum și șase strategii de dezvoltare sectorială (2022- 2025) pentru a sprijini punerea în aplicare a strategiei integrate în domeniul afacerilor interne. Moldova a introdus unele modificări instituționale pentru a-și consolida capacitatea. Pentru a-și alinia în continuare legislația la acquis-ul UE, Moldova ar trebui să își consolideze în continuare capacitatea instituțională și să îmbunătățească cooperarea și coordonarea interinstituțională" [18].

Cu titlu dedicat, Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022-2025 sprijină implementarea prevederilor Acordului de Asociere și Agendei de Asociere RM-UE prin obiective și acțiuni care vizează prioritățile pe domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, relelor tratamente și torturii, violenței de gen, politicii de securitate, sigu-

ranței rutiere. Programul oferă soluții la provocările majore pentru siguranța publică identificate în urma analizei problemelor care afectează populația [19], în special, vizează amenințările pentru siguranța la domiciliu, în comunitate și în spațiile publice, cauzele siguranței precare în traficul rutier, condițiile care favorizează încălcarea drepturilor populației de către structurile de ordine publică, precum și amenințările emergente legate de utilizarea tehnologiilor digitale.

Ca şi recomandări este stabilit că în anul următor, ar trebui, de atras atenție sporită, în special:

- îmbunătățirii cooperării și coordonării interinstituționale, consolidarea capacității instituționale și schimbul de informații în domeniul securității pentru a asigura capacități eficace de prevenire și răspuns, inclusiv în situații de criză;
- consolidării cadrului juridic și a capacității instituționale de evaluare a riscurilor și de combatere a criminalității informatice.

În acest context, lipsa unui mecanism de gestionare integrată a crizelor în domeniul ordinii și securității publice reprezintă o vulnerabilitate la adresa securității naționale, mai ales, în contextul crizelor succesive care au afectat Republica Moldova în ultimii ani.

Întru realizarea constatării indicate prin Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027 [20], în Capitolul 24 „Justiție, libertate și securitate" este stabilită acțiunea nr. 46 „Elaborarea Conceptului privind locul și rolul Ministerului Afacerilor Interne în Sistemul de management al crizelor și efectuarea unei evaluări privind capacitatea de răspuns a autorităților administrației publice".

Totodată, prin documentele de planificare internă ale MAI, este determinat că ulterior acestui concept va fi elaborată o Hotărâre de Guvern privind sistemul de management al crizelor, cu determinarea la nivel normativ a competențelor şi acțiunilor dedicate în acest sens.

Ce ține de combaterea criminalității informatice, la 16 martie 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o nouă lege privind securitatea cibernetică [21] care transpune în legislația națională Directiva (UE) 2022/2555 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 2022 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate cibernetică în Uniune [22].

În vederea susținerii eforturilor autorităților naționale în procesul de integrare europeană, la 24 aprilie 2023 a fost instituită oficial Misiunea de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova pentru a contribui la consolidarea structurilor de gestionare a crizelor din țara noastră și de a spori rezistența la amenințările hibride, inclusiv securitatea cibernetică, și contracararea manipulării și interferențelor informațiilor străine [23].

La un an de la lansare, Vicepreședintele Comisiei Europene, înaltul reprezentant al UE pentru afaceri externe și politică de securitate, Josep Borrell, a declarat la Chișinău că „Unică în mandatul său, această misiune sprijină Republica Moldova în abordarea directă a naturii schimbătoare a amenințărilor cu care se confruntă țara, în special prin consolidarea capacității de a aborda întreaga gamă de amenințări hibride [24].

Revenind la Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, conform notei informative care a însoţit proiectul Hotărârii de Guvern, se accentuează că este un document nou, care spre deosebire de Planurile Naționale de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere, cuprinde 6 clustere orientate pe cele 33 de capitole și 2 criterii, care cuprind întregul acquis al UE.

Compartimentul dedicat Capitolului 24 „Justiție, libertate și securitate" cuprinde 126 acţiuni, care în mare parte sunt de competența MAI şi a subdiviziunilor sale subordonate (IGP, IGPF, IGSU, IGM) şi în care se regăsesc managementul frontierelor, managementul migrației, managementul situațiilor de urgență, combaterea criminalității transfrontaliere, iar anumite acțiuni sunt dedicate ordinii şi securității publice.

Astfel, începând de la aspecte minore legate de dotarea autorităților competente cu:

- echipamente de comunicații moderne pentru prestarea serviciilor de calitate cu privire la menținerea și restabilirea ordinii publice, protecția liniștii și a bunurilor materiale manifestate prin micșorarea timpului de reacționare la incidente, având ca soluție sisteme moderne de comunicații;
- locuri de muncă dotate cu echipamente TIC performante pentru asigurarea condițiilor de realizare a activităților de prestare a serviciilor de calitate cu privire la menținerea și restabilirea ordinii publice, protecția liniștii și a bunurilor materiale manifestate;

- unități de transport ale echipelor de patrulare și reacționare cu echipamente pentru identificarea rapidă a persoanelor care încalcă ordinea și securitatea publică, operaționalizarea activităților specifice, reacționarea rapidă, gestionarea eficientă a resurselor, precum și constatarea și documentarea încălcărilor în termene proxime.

Chiar dacă se regăsesc aici, aceste acțiuni sunt unele restante din alte documente de politici, cât şi de planificare instituțională internă, în special, Strategia de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 [25].

O altă acțiune vizează elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului privind dezvoltarea Sistemul informațional automatizat „Managementul misiunilor de intervenție ale instituțiilor din subordinea Ministerului Afacerilor Interne" care urmează să asigure planificarea resurselor, coordonarea eficientă a forțelor și contabilizarea rezultatelor prin corelare cu situația operativă la un anumit moment și misiunile realizate, toate într-un format digitalizat, proces susținut inclusiv prin dotările menționate supra.

Următorul este proiectul de hotărâre al Guvernului privind consolidarea, prin regionalizare a capacităților sistemului de ordine și securitate publică, în vederea asigurării unui răspuns profesionist, eficient și rapid, proces ce reiese dintr-un angajament mai vechi de a implementa conceptul de performanță egală a Poliţiei.

Se consideră pe bună dreptate că structurile de ordine și securitate publică sunt neuniforme și neproporționale din punct de vedere organizatoric, al efectivelor și dotărilor. Ca urmare, condițiile de îndeplinire ale atribuțiilor sunt diferite, iar nivelul de calitate al serviciului polițienesc prestat pentru comunitate este neunitar, făcând dificilă implementarea conceptului dat [26, p. 66].

Astfel, este recomandabilă o redistribuire a forțelor şi resurselor existente în vederea sporirii numărului de angajați ce activează pe componenta de ordine şi securitate publică, iar repartizarea teritorială a resurselor umane şi logistice trebuie să fie proporțională, în caz, contrar, vulnerabilitățile şi fenomenele negative, vor migra spre teritorii şi comunități care sunt acoperite mai slab în acest sens.

O altă acțiune stabilită prin planul menționat este extinderea conceptului de activitate polițienească comunitară la nivel național, care are ca

şi indicator – 80% din sectoarele de poliție aplică eficient conceptul de activitate polițienească comunitară.

La începutul anului 2018 la nivel național a fost aprobată Concepția și Planul de acțiuni pentru anii 2018 – 2020 privind activitatea polițienească comunitară [27] care este destinată organizării activității polițiștilor conform celor mai bune practici și standarde internaționale de conlucrare cu membrii comunității.

Prin preluarea celor mai bune modele, inclusiv din cadrul statelor-membre ale UE, acest concept are ca şi scop o mai bună interacțiune și comunicare cu cetățenii, precum și atragerea comunității în suportul poliției pentru a asigura climatul optim de siguranță în locul și aria în care domiciliază, își desfășoară activitatea sau se recreează, cât şi înlăturarea golului de comunicare între poliție și societate și de a spori nivelul de încredere în serviciile acordate de poliție cetățenilor, ridicând eficiența, calitatea și accesibilitatea acestora.

Cu toate că au fost realizate o multitudine de activități, cum ar fi adoptarea şi punerea în aplicare a procedurile de operare standard, care descriu etapizat realizarea acestui concept, dezvoltată infrastructura, îmbunătățite dotările, instruiți angajații, mai este necesară continuarea implementării acestora, iar astăzi proporția ar fi de 60% dintre toate sectoarele de politie care activează conform conceptului respectiv.

O altă acțiune presupune îmbunătățirea Sistemului informațional automatizat „Registrului de stat al armelor” [28] prin extinderea şi asigurarea interconexiunii cu alte 3 sisteme informaționale (Registrul de stat al unităților administrativ-teritoriale și al adreselor, Sistemul Informațional „ASYCUDA World” al Serviciului Vamal, Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD) al instanțelor de judecată. Acest Registru a fost instituit în scopul asigurării unui control riguros cu privire la procurarea și deținerea armelor; evidența și controlul unic centralizat asupra circulației armelor în Republica Moldova; colectarea și actualizarea informației despre arme, starea lor tehnică, dreptul de proprietate și alte drepturi patrimoniale asupra lor și despre modificările acestor drepturi, despre titularii de drept și documentele ce stabilesc un drept.

În ***concluzie***, putem menționa că domeniul „ordine şi securitate publică” ca şi parte a capitolului 24 urmează a fi o prioritate pentru autorităţile

publice naţionale, or, neavând un nivel înalt asigurat şi garantat nu pot fi atinşi alţi indicatori existenţiali ai statului de drept, cum ar fi garantarea drepturilor şi libertăţilor omului, starea de legalitatea, ordinea de drept, etc.

La rândul său, „statul de drept" în toată diversitatea sa va fi unul dintre criteriile de bază în evaluarea ţării noastre privind întrunirea condiţiilor de aderare la UE:

Preluarea acquis-ului UE în domeniu prin armonizarea legislației urmează a fi asigurată în proporție majoritară, astfel, în cât să nu existe careva divergențe dintre procedurile aplicate. La fel, autoritățile statului cu competențe în domeniu necesită a organizate după cele mai reușite modele şi asigurată activitatea conform celor mai bune standarde şi practici europene.

În ordinea dată de idei, capacitatea administrativă şi intelectuală trebuie să fie una corespunzătoare şi să permită realizarea etapizată şi consecventă a tuturor angajamentelor asumate, cu atragerea în cadrul acestui proces a tuturor actanților, inclusiv a mediului academic şi societăţii civile.

**Referinţe bibliografice:**


1. Tratatul privind Uniunea Europeană (versiune consolidată). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C326/13 din 26.20.2012
2. Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 17-19 din 17.01.2024, art. 28
3. Natalia Albu, Nicolae Arnaut, Sergiu Bozianu ş.a., Guvernarea sectorului de securitate în Moldova: Raport independent, Chișinău, 2024
4. Busola strategică pentru securitate și apărare – Pentru o Uniune Europeană care își protejează cetățenii, valorile și interesele și contribuie la pacea și securitatea internaționale, aprobată de Consiliu Uniunii Europene în cadrul reuniunii ale desfășurate la 21.03.2022, [accesată la 09.02.2024], Disponibilă: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/ro/pdf
5. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European și Consiliu. Consolidarea în continuare a statului de drept în cadrul Uniunii. Situația actuală și posibile etape ulterioare. Bruxelles, 03.04.2019, COM (2019), 163 final.
6. Justiţie şi Afaceri Interne. Monografie a Institutului European din România. Bucureşti: 2005
7. Versiunea consolidată a Tratatului privind Uniunea Europeană și Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 202/1 din 7.6.2016
8. https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/enlargement/moldova/

9. George Anglițoiu, Miruna Troncotă. Europenizarea Balcanilor de Vest. Experimente politice și lecții încă neînvățate. În: Europenizarea: Studii de guvernare și securitate, București, 2015
10. Crima organizată, o provocare ”hard” la adresa securității „soft” a Balcanilor de Vest. În: https://www.masconferences.ro/articole/crima-organizata-o-provocare-hard-la-adresa-securitatii-soft-a-balcanilor-de-vest-18408506
11. Observatorul European, nr. 34, iunie 2022. https://www.parlament.md/Portals/0/Documents/DIA/OBSERVATORUL%20EUROPEAN_Iunie.pdf
12. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 658 din 23.09.2022 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030, publicată în Monitorul Oficial nr. 334-341 din 28.10.2022, art. 797
13. Raport Alternativ nr. 1. Realizarea Planului de Acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la UE, 13 Aprilie 2023, Expert-Grup, (https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/2529-raport-alternativ-nr-1-realizarea-planului-de-ac%C8%9Biuni-pentru-implementarea-m%C4%83surilor-propuse-de-comisia-european%C4%83-%C3%AEn-avizul-s%C4%83u-privind-cererea-de-aderare-a-republicii-moldova-la-ue)
14. Raport Alternativ nr. 2: 9 pași spre deschiderea negocierilor de aderare cu Uniunea Europeană https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/EUMoldovaCandidateCheck_Nr._2_c-RO.pdf
15. Legea nr. 48 din 16.03.2023 privind securitatea cibernetică. În: Monitorul Oficial nr. 151-153 din 28.04.2023, art. 225.
16. https://observatorul.md/iata-care-sunt-cele-35-de-capitole-care-urmeaza-sa-fie-negociate-cu-fiecare-tara-dun-uniunea-europeana
17. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en?etransnolive=1&prefLang=ro&etrans=ro
18. Raportul pe 2023 privind Republica Moldova care însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Economic și Social și Comitetul Regiunilor Comunicarea din 2023 privind politica de extindere a UE, Bruxelles, 8.11.2023 SWD(2023), 698 final
19. Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025, Hotărârea Guvernului nr. 913 din 21.12.2022. În: Monitorul Oficial nr. 75-78 din 07.03.2022, art. 147
20. Hotărârea Guvernului nr. 829 din 27.10.2023 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027. În: Monitorul Oficial nr. 422-425 din 10.11.2023, art. 1020
21. Legea nr. 48 din 16.03.2023 privind securitatea cibernetică. În: Monitorul Oficial nr. 151-153 din 28.04.2023, art. 225
22. Directiva (UE) 2022/2555 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 2022 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate cibernetică în Uniune, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 și a Directivei (UE) 2018/1972 și de abrogare a Directivei (UE) 2016/1148 (Directiva NIS 2), publicată în Jurnalul

Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 333 din 27 decembrie 2022
23. https://www.eeas.europa.eu/eupm-moldova/about-eu-partnership-mission-republic-moldova_en?s=410318
24. https://www.ipn.md/ro/misiunea-de-parteneriat-a-ue-in-moldova-un-an-7965_1104691.html
25. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 587 din 12.05.2016 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. În: Monitorul Oficial nr. 134-139 din 20.05.2016, art. 645
26. Raport privind analiza funcțională a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Chișinău, 2015
27. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 100 din 30.01.2018 pentru aprobarea Concepției și a Planului de acțiuni pe anii 2018-2020 privind activitatea polițienească comunitară. În: Monitorul Oficial nr. 33-39 din 02.02.2018, art. 1
28. Hotărârea Guvernului nr. 609 din 03.07.2018, privind Concepția Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al armelor". În: Monitorul Oficial nr. 246-254 din 06.07.2018, art. 669.